

เล่าเรื่องในเรื่องเล่า : กลวิธีการนำเสนอความย้อนแย้งที่นำไปสู่ ความขัดแย้งของสังคมใน “คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ”

Frame Narrative : Strategies for Presenting the Controversy that Lead to Social Conflicts in “That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories”

วรโชติ ตี๋นา*¹ บุนนเสนอ ตริวิเศษ²
Vorachot Tana¹ Bunsanoe Triwiset²

บทคัดย่อ

คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ เป็นผลงานรวมเรื่องสั้นรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write Award) ประจำปี 2563 ของ จเด็จ กำจรเดช นักเขียนคุณภาพที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากผู้อ่าน และวงการนักเขียน จเด็จ กำจรเดช เคยได้รับรางวัลนี้มาแล้ว ในปี 2554 จากเรื่อง แดดเข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ จาก การวิเคราะห์ คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ พบลักษณะเด่นที่ชัดเจน คือ เป็นรวมเรื่องสั้น ในแนวสัจนิยมมหัศจรรย์ ใช้กลวิธีการเรื่องเล่าที่สร้างความย้อนแย้งในตัวเอง การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องในลักษณะดังกล่าว สะท้อนให้เห็นสังคมที่มีความซับซ้อน ยอกย้อน คลุมเครือ จนทำให้ผู้คนแยกไม่ออกว่า อันใดคือความจริงอันใดคือความเสมือนจริง

คำสำคัญ : คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ, จเด็จ กำจรเดช, เรื่องเล่าในเรื่องเล่า

* Corresponding author, e-mail: 610113115004@bru.ac.th1, bunsanoe.tw@bru.ac.th2

¹ นักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Undergraduate student., Faculty of Education ,Buriram Rajabhat University

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

² Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Science ,Buriram Rajabhat University

Abstract

That Night of the Year of the Tiger and Other Animal Stories is a collection of short stories of Southeast Asian Writers Award (S.E.A. Write Award) for the year 2020 by Jadet Kamjorndet, a quality writer who is highly regarded by readers and the writers' circles. Jadet Kamjorndet had received this award in 2011 for the story of "The Morning Sun is Too Hot to Sit Sipping Coffee". From analysis, the Night of the Tiger and other Animal Stories has a distinct feature, which is a collection of short stories in a magical realism. The strategies of the storytelling was creating self-contradiction and frame narrative. Such a way of storytelling reflected a complex, controversy, and obscure society that made people unidentifiable which one is truth, which one is virtual.

Keywords : That Night of the Year of the Tiger and Tale of Other Animals
Jadet Kamjorndet Frame Narrative.

บทนำ

เส้นสมมติเวลาที่สร้างขึ้นเพื่อก้าวผ่านไปสู่อสิ่งใหม่ เช่น ปีใหม่เสมือนเป็นเส้นสมมติแห่งการเริ่มต้นใหม่ หลายคนอาจใช้เป็นโอกาสในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้น น่าสนใจว่า “**คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ**” เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ของการริเริ่มสร้างเรื่องสั้นสมัยใหม่ในหลายๆ ด้าน ผ่านปลายปากกาของ จเด็จ กำจรเดช ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write Award) ถึง 2 ครั้ง จาก แดด เข้าร้อนเกินกว่าจะนั่งจิบกาแฟ ในปี 2554 และปี 2563 คือเรื่องที่จะกล่าวถึงนี้ ความโดดเด่นของเรื่องนี้คือการสะท้อนความขัดแย้งที่แผ่ซ่านในสังคม ประกอบกับกลวิธีการเล่าเรื่อง**ที่ซับซ้อนซ่อนนัยบางอย่างไว้** สอดคล้องกับคำประกาศรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ปี 2563 ที่ว่า “**จเด็จ กำจรเดช ทำลายขนบการเขียนเรื่องสั้น ทั้งด้านการเล่าเรื่อง การผูกโยงโครงเรื่อง...นำเสนอแนวคิดที่ว่าเรื่องเล่ามีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างความจริงของปัจเจกบุคคล เล่าเรื่องโลกภายในขนานไปกับโลกภายนอกเพื่อเตือนภัยเสียดยั่งยืน และวิพากษ์สังคม**” นอกจากนี้ ผู้แต่งสร้างความยุ่งยากจากการสร้างความขัดแย้งตั้งแต่ระดับเล็กๆ จนไปถึงความขัดแย้งของสังคมที่มีวงกว้างมากขึ้น เลือกที่จะตีแผ่มุมมองใหม่ๆ ผ่านกลวิธีการเล่าเรื่องที่เป็นเรื่องเล่า ผสมจินตนาการ ภายใต้ความย้อนแย้งแห่งสรรพสิ่ง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพมากขึ้น จะขอกล่าวแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

เล่าเรื่องในเรื่องเล่า : จุดต้อยหรือเสน่ห์ในการเล่าเรื่องแบบซ่อนเรื่องเล่า ?

การเดินทางของนักเดินทางในแต่ละครั้ง หากไม่รู้เส้นทาง นักเดินทางมักจะศึกษาเส้นทางก่อน หรือหากไม่ได้ศึกษาเส้นทาง การเดินทางครั้งนั้นคงเป็นไปอย่างระมัดระวัง การเดินทางในที่นี้ ไม่ได้หมายถึง การเดินทางรูปแบบการคมนาคมเท่านั้น ยังรวมถึงการเดินทางในรูปแบบของการอ่านด้วย เพราะนักเดินทางหรือผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจกับเส้นทางที่เลือกอ่านในงานเขียนประเภทต่างๆ ซึ่งต้องติดตามจนถึงเป้าหมายและเก็บเกี่ยวประสบการณ์ระหว่างทาง มิเช่นนั้นอาจหลงทางหรือตกหลุมพรางทางภาษาได้ รวมถึงเรื่องสั้น **คืนปีเสือและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ** เป็นเรื่องที่ซับซ้อนด้วยเรื่องเล่า ทำให้อ่านยากและรู้สึกสับสน รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2563, ออนไลน์) ได้แสดงทรรศนะใน allmagazine online ไว้เช่นกันว่า

“เสียงบ่นเกี่ยวกับวรรณกรรมซีไรต์แทบทุกปี คือ อ่านยาก อ่านไม่รู้เรื่อง อ่านแล้วเหนื่อย ฯลฯ รวมถึงเรื่องสั้น คินปีเสื่อและเรื่องเล่าของสัตว์อื่นๆ...ก็สร้างความรู้สึกรำคาญเหมือนกัน งานเขียนในลักษณะต้านโครงเรื่อง (anti-plot) มักทำให้คนอ่านจับต้นชนปลายไม่ถูก...เรื่องสั้นในหนังสือเล่มนี้อ่านรอบเดียวเอาไม่อยู่เพราะหลงกับเรื่องเล่าที่แทรกมาไม่ขาดระยะ”

อย่างไรก็ตาม หากทราบถึงแนวทางหรือกลวิธีการเขียน อาจเป็นเหมือนแผนที่นำทางไม่ให้ผู้อ่านหลงทางและเป็นการศึกษารายละเอียดระหว่างทางไปในตัว จึงได้เลือกกล่าวในเรื่องของกลวิธีเป็นลำดับแรกในบทความนี้

ลักษณะเด่นของรวมเรื่องสั้นเรื่องนี้ คือเป็นการเล่าเรื่องที่ซ้อนเรื่องเล่า และมีการซ้อนเรื่องเล่าอีกชั้นหนึ่ง การใช้เรื่องเล่าซ้อนเข้าไป เช่น การนำความฝันมาประกอบตัวบทหลัก ในลักษณะของการเล่านิทาน, การซ้อนเรื่องสั้นเล่าขนานไปกับตัวบทหลักที่บอกขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น, การสร้างความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก, การนำนวนิยายมาซ้อนกับเรื่องสั้นแล้วประกอบเข้ากับตัวบทหลัก เป็นต้น ทำให้การดำเนินเรื่องเป็นแบบตัดสลับเหตุการณ์ มักจะทำให้ตามผู้แต่งไม่ทันว่าเหตุการณ์ในตอนดังกล่าวอยู่ในส่วนที่เป็นตัวบทหลักหรือว่าเรื่องเล่าที่แทรกเข้ามา เรื่องที่ซับซ้อนนำไปสู่ความสับสนจึงไม่ค่อยส่งผลดีต่อผู้อ่านชั่วโมงบินน้อยเสียเท่าไร ทว่ามองในมุมมองกลับกัน กลายเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของรวมเรื่องสั้นเล่มนี้ที่สามารถซ้อนเรื่องเล่าไว้ในเรื่องเล่าได้อย่างแยบยล ดังที่เมื่อนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่าไว้ดังนี้

การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2549 : น. 72) ได้ให้ความหมายว่า เป็นเรื่องแต่งที่มีลักษณะการเล่าเรื่องซ้อนกัน เนื้อหาของเรื่องก็คือกระบวนการแต่งนั่นเอง หรืออาจเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ได้ว่าเป็นการแสดง “เบื้องหลังการถ่ายทำ” โดยปกติแล้วเรื่องเล่าบันเทิงคดีมักจะพยายามทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าเรื่องที่เล่านั้นเกิดขึ้นจริงๆ แต่เรื่องเล่าในลักษณะนี้จะพยายามให้ผู้อ่านตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังอ่านเรื่องของผู้แต่ง “ผูก” ขึ้น หาใช่เรื่องจริงไม่ จุดเด่น

ของเรื่องเล่าที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้คือ กระตุ้นให้ผู้อ่านสำนึกในพลังอำนาจของความจริงและความลวง

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์ (2558 : น. 231) ได้ให้ความหมายไว้เช่นกันว่ากลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่าเป็นกระบวนการ “การเปิดเผยกลวิธีการเล่าเรื่อง” (baring the devices) นั่นคือแทนที่จะพยายามแสวงหาว่างานเขียนที่ผู้อ่านอ่านอยู่เป็นชีวิตจริง นักเขียนจะเปิดเผยให้ผู้อ่านรู้ว่าสิ่งที่เขาอ่านอยู่คือเรื่องเล่า

การเปิดเผยกลวิธีในรวมเรื่องสั้นเล่มนี้ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนถึง 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ สี่พร่อรุ่นสอง : เคล็ดลับทำเรื่องบ้านๆ ให้ฟุ้งฟุ้งฟลามิงโก้ มีการซ้อนเรื่องสั้นเล่าขนานไปกับตัวบทหลักที่บอกขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น บุรงแมน มีการสร้างความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก เป็นหมาป่า มีการนำนวนิยายมาซ้อนกับเรื่องสั้นแล้วประกอบเข้ากับตัวบทหลัก ดังนี้

สี่พร่อรุ่นสอง : เคล็ดลับทำเรื่องบ้านๆ ให้ฟุ้งฟุ้งฟลามิงโก้ การซ้อนเรื่องสั้นเล่าขนานไปกับตัวบทหลักที่บอกขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น ซึ่งเปิดเผยวิธีการเขียนเรื่องสั้นไว้ ดังนี้ 1. เปิดเรื่องให้ใหญ่ 2. แอบล่ายุคหลงไปบ้าง 3. ชื่อและบุคลิกก็แปลกแต่อย่าประหลาด 4. เรื่องเหลือเชื่อให้ผ่านปากบรูชที่สาม 5. แฟนตาซีที่ไม่ใช่เรื่องผี 6. เรื่องเก่าถูกค้นพบด้วยเทคโนโลยี 7. หาเพลงและภาพประกอบสร้างโทนและกำหนดจังหวะการเดินเรื่อง 8. พาเรื่องทั้งหมดใส่จรวดจู่ระเบิดส่งไปดวงจันทร์ 9. เก็บทุกอย่างกลับมาให้หมด 10. จบแบบตะโกนหรือแบบกระซิบตี 10.1 แอนตี้ไคลแมกซ์สักนิด และ 10.1.1 เรื่องจริงไม่ต้องแต่งเติม จะเห็นได้ว่าผู้แต่งไม่ได้แค่ขยิบตาบอกว่านี่เป็นเรื่องแต่งไม่ใช่เรื่องจริง แต่บอกเราตรงๆ เปิดเผยเบื้องหลังและให้วิธีอย่างละเอียดในการเขียนเรื่องสั้นประกอบกับการสร้างเรื่องสั้นยกให้ดูเป็นตัวอย่าง อีกทั้งยังเสนอมุมมองให้เราได้ขบคิดไปด้วยว่าจะแต่งเรื่องอย่างไรต่อไป เช่น “ถ้าเราจะเขียนเรื่องนี้ ลองเปลี่ยนจากฝ่ายถูกกระทำเป็นฝ่ายกระทำบ้าง แต่จะใช้วิธีไหน” (น. 237)

จึงถือได้ว่าเป็นมิติการเปิดเผยกลวิธีอีกระดับในการเขียนเรื่องสั้น เพราะแนวการเขียนแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) ในเรื่องสั้นร่วมสมัยหลายๆ เรื่อง จะใช้เสียง

ของผู้เล่าเรื่อง (narrator) แอบกระซิบบอกผู้อ่านว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงและไม่ให้เราารู้สึกวุ่นวายมากเกินไป เพราะสารัตถะของเรื่องที่แต่งโดยใช้กลวิธีการแต่งแบบนี้ จะอยู่ที่ผู้เล่าเรื่อง (narrator) เสียมากกว่า จากเรื่องที่ยกตัวอย่างไปข้างต้น สารัตถะของเรื่องจึงอยู่ที่ขั้นตอนการเขียนเรื่องสั้น คือวัตถุดิบต้นเรื่องอาจมาจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ด้วยความบันเทิงคดี จึงได้มีการปรุงแต่งเพื่อให้เกิตรสในการอ่าน เช่น เรื่องเหลือเชื่อให้ผ่านปากบุรุษที่สาม เพื่อให้หน้าหนักของความจริงยังถูกถ่วงเอาไว้ และหน้าหนักของค่าความจริงที่เป็นวัตถุดิบตกลงไป เป็นต้น

บุรณแมน เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่เสมือนการจำลองภาพยนตร์มาไว้บนหน้ากระดาษ เรื่องสั้นจะพูดถึงการให้คุณค่าเครื่องรางของขลังในประเทศไทย ซึ่งใช้ภาพยนตร์เป็นเครื่องประกอบสร้างความศรัทธามงคลวัตถุ ผู้แต่งเลือกฉายภาพที่เป็นส่วนของภาพยนตร์ก่อน แล้วจึงฉายภาพเบื้องหลัง มีการสร้างความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก ด้วยการแบ่งไว้เป็นฉากๆ เห็นได้จาก ฉากที่ 1 พ.ศ.2484 / ข้างนอก / ใกล้รุ่ง / (ญี่ปุ่นเตรียมจะโจมตีฮาวาย แต่ไม่เกี่ยวกับหรอก), ฉากที่ 2 ปัจจุบัน / แดงพระ / ข้างใน / กลางวัน, ฉากที่ 8 พ.ศ.2535 / ริมบึงน้ำครำ / ยุงบินว่อน (กลิ่นประชาติปีไทยหอมหวาน กลิ่นรัฐประหารไซยแต่คงไม่เกี่ยวกับ), ฉากชีวิตปกติ กลางวัน / บ้านช่างนก / ข้างใน / ผ่นตกหนกมาหลายวัน จนฉ่ำขึ้นไปทั่วคาบสมุทร เป็นต้น ฉากที่เป็นส่วนของภาพยนตร์คือฉากที่มีลำดับที่ การฉายภาพเบื้องหลังการถ่ายทำคือฉากชีวิตปกติ

ความทับซ้อนระหว่างบทภาพยนตร์กับตัวบทหลัก คือการใช้ตัวละครชุดเดียวกัน หมายความว่าตัวละครนักแสดงที่ทำอาชีพอะไร ชื่ออะไร ในภาพยนตร์ ในตัวบทหลักก็ทำอาชีพและชื่อนั้นด้วย จะเห็นได้ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้กับตัวเรื่องสั้น ผู้อ่านสามารถวิพากษ์ว่าส่วนใดคือเบื้องหน้าและเบื้องหลังเพื่อให้เห็นความเป็นมายาคติของบันเทิงคดีมากขึ้น

เรื่องสั้นเรื่องบุรณแมน สะท้อนมายาคติของการฉายภาพยนตร์ได้อย่างดี คือเป็นการประกอบสร้างความศรัทธาให้กับเครื่องรางของขลัง ภาพยนตร์เป็นการปฏิบัติทางสังคม สามารถสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาให้แก่สิ่งที่น่าสนใจ ทว่ามองลึกเข้าไปถึงเบื้องหลัง ตามจุดมุ่งหมายของแนวการเขียนแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า (metafiction) กลับพบว่ากลุ่มนายทุนที่ใช้งบประมาณในการสร้างคือสมาคมเขียนพระ เพื่อที่จะให้วัตถุมงคลเหล่านั้นขายดี และสร้างผลประโยชน์กำไรให้กับสมาคม จะเห็นได้ว่า ความจริงคือการกอบโกยผลประโยชน์

จากศรัทธาของคน ความลวงคือการสร้างคุณค่าให้กับวัตถุเหล่านั้นตามคำวดอ้างจากสื่อ ภาพยนตร์ ดังนั้นจึงเป็นการกระตุ้นให้เราเห็นถึงภาพของความจริงและความลวงที่เกิดขึ้น ภายในสังคม

เรื่องสั้นที่มีความซับซ้อนมากที่สุดในบรรดาเรื่องสั้น 11 เรื่อง คือเรื่องเป็นหมาป่า นอกจากจะใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบซ้อนเรื่องเล่าแล้วก็ซ้อนเรื่องเล่า ยังใช้มุมมองการเล่าที่ทำให้เกิดความสับสนอย่างมากไปตลอดทั้งเรื่อง เช่น “อย่างไรผมก็ไม่คิดจะผ่านเมืองนั้นอีกแล้ว พักเบรกสักห้านาทิจำลองสูก แต่ผมคอแห้ง แล้วยากสูบบุหรี่สักตัว จากนั้นก็ไปต่อ” (น. 419) จะสังเกตได้ว่า คำว่า ‘ผม’ ทั้งสองตำแหน่งเป็นผมนคนละคนกัน ผมที่หนึ่งหมายถึงตัวละครมือสังหาร ผมที่สองหมายถึงตัวละครมือปืน เป็นต้น ความสับสนเพิ่มขึ้นตามความซับซ้อนจากการวางโครงเรื่องซ้อนกันถึง 3 ชั้น แต่ทั้งนี้ยังพอมิพื้นที่ไว้แสดงรอยต่อระหว่างตัวบทหลัก เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องสั้น และเรื่องเล่าที่เป็นนวนิยายอยู่บ้าง เช่น “พักเบรกสักห้านาทิจำลองสูก” (น. 419) “ปิ้ง กดปุมเดินเรื่องต่อ” (น. 429) “หยุดเรื่องในนิยายไว้อีกครั้ง” (น. 433) เป็นต้น

เรื่องสั้นเรื่องเป็นหมาป่าแม้จะสร้างความสับสนไว้มาก แต่ก็ทำหน้าที่ของการเล่าเรื่องแบบซ้อนเรื่องเล่า ด้วยการแสดงเบื้องหลังที่ซ่อนไว้อยู่ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความยกย่อนภายในวงการวรรณกรรม เกี่ยวกับแนวการเขียนในแบบต่างๆ ของนักเขียน เช่น

“ผมรู้สึกว่าเขาเป็นนักเขียนที่ยืดอาดและท่ามาก แค่จะบอกว่าตัวเองหิวกาแฟ หรือเขาจะบอกว่าหิวเชิร์ชและเบียร์ที่ต้องเล่นว่าวกลางทะเลทราย เรื่องแค่นี้เขาก็กล้าเขียนออกมาตรงๆ” (น. 404) “ถึงตรงนี้ผมสงสัยนิดเดียวว่ากล้องเล็งมันติดตั้งง่ายตายบนปืนทุกชนิดเลยหรือนักเขียนมั่วเอาอีกแล้วใช้ใหม่” (น. 419) “เรื่องก็ราวๆ นั้น มันซ้อนไปซ้อนมาจนนำปวดหัวแถมนักเขียนยังจะทำให้มันปวดหัวไปยิ่งขึ้นเมื่ออยากรู้เรื่องทะเลทราย” (น.434)

ผู้แต่งอาจต้องการให้เราตระหนักว่ากำลังอ่านเรื่องเรื่องหนึ่ง ที่ผู้แต่งเขียนขึ้นมาด้วยตนเองและยกย่อนด้วยการตั้งแง่คำถามด้วยตัวของผู้แต่งเอง อีกทั้งเป็นการเสียดสีเรื่องสั้น